

A RAGADOZÓ MADARAKNAK IS SEGÍTHETÜNK

Téli kosztosok a tavon

Amikor a természet ajtaján bekopog a tél, és jégvirág virít az ablakon, a magamfajta serény ember nekilát, hogy etessen a havas tájon. Mint minden évben, az idén ősztől is a vadmadarak táplálása visz számomra színt az egyhangú, néma határba. Ilyenkor, amikor csak tehetem, takarmánnyal megrakva kelek útra, és változatos étellel töltöm fel az etetőimet.

Magévó „tollas kis barátaink” mellett ragadozó madarainkra is gondolnunk, ügyelnünk kell. A disznóvágások során keletkezett és fel nem használt belsőség, a nagyvadadászatok után hátrahagyott zsiger, vagy épp a feleslegessé vált konyhai nyesedék értékes és életmentő fehérjeforrása lehet az itthon maradt, nélkülözhető madaraknak.

1

3

2

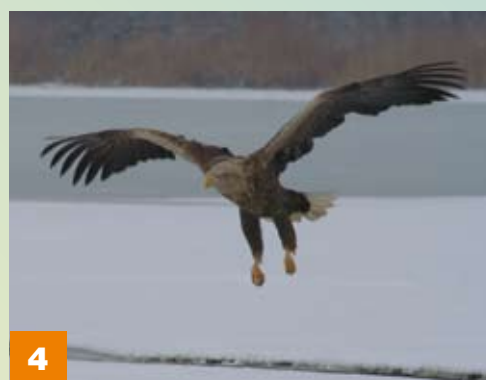
1. A „kék országúton” nagy a sürgölődés (csóka vetési varjakkal)
  2. A terített asztal vendégei
  3. Portyán a kékes rétihéja és az egerészölyv
  4. A rétisas elegáns érkezése
  5. Meddig várjak? (rétisas és dolmányos varjú)
  6. Jégtánc (szürke varjak és egerészölyv)
- A SZERZŐ felvételei

Legfőképp igaz ez az ónos esőzések idején, amikor a tar ágakon dermedten didereg a dér, és hó kérge alatt szunnyad a határ. Legfeljebb csak egy nádlevél zizeg a fülünkbe, semmi sem mozdul már. Ilyenkor roppant törekeny minden, még az állati élet is, ezért nem lehet eléggé hangsúlyozni az otthoni madáretetés jelentőségét.

A Dombóvár szomszédságában elterülő halastavak jeges felülete óriási üvegasztalként szolgál az óvatos és kiéhezett légi vendégsebeknek. A vastag páncélra megterítve ritka madárfajokkal is összefújhat minket a jeges szél. Így az egerészölyvek, a dolmányos varjak és a szarkák megszokott látványa után megjelenhet a hazánkban csak téli vendégként közismert kékes rétihéja, a rendkívül óvatos és nagyon értelmes holló, valamint a kiválóan látó, fokozottan védett rétisas is.

Az egyébként élő zsákmányra „szakosodott” ragadozóink többsége ilyenkor nem veti meg a dögöt sem, sőt, némelyikük kifejezetten a könnyű prédát, a „mirelit árut” keresi. Egy alkalommal az teremtetett különösen kedvező helyzetet a szárnyas kosztosok számára, hogy az este a tó jegébe belefagyott tetemet a rókák az éj leple alatt nem tudták elhordani, így a sasok egy hétig falatozhattak belőle.

A madáretetéssel nemcsak megszínésíthetjük életünket, hanem úgy figyelhetjük meg és

4

5

6

tanulmányozhatjuk a különböző fajokat, hogy közben szárnyas barátainkkal is jót teszünk.

Az egyedenként egymillió forint eszmei értékű rétisas egész évben megfigyelhető a Tolna és Baranya megye határánál fekvő Béka-tavakon, ahová kimondottan táplálkozni, elsősorban halászni jár. 2009. október 6-án tizenegy példányt figyeltem meg egyszerre a légtérben. A nagy többségük feltehetően északabbról érkezett kóborló fiatal volt, amely még nem érte el az öt éves, azaz az ivarérett kort. Az addig látott legnépesebb csapat tizenhárom rétisasból állt, és jókora szarvastehén maradványain osztozkodott egy havas, hideg novemberi délelőtt.

Mostani fotóimat a múlt télen, leskunyhóból 300 milliméteres objektívvel felszerelt, digitális, tükörreflexes fényképezőgéppel készítettem. (További képeim az alábbi honlapon: www.termeszetfotom.gportal.hu)

TÓTH ISTVÁN ZSOLT

Védett lehetne a Csúcsos-hegy

„A világ különleges és bonyolult, akárcsak a pók hálójá. Ha megérinted egy fonálát, remegése végigfut az összes többi szálon. Mi nemcsak megérintjük a hálót, hanem bele is szakítunk.”

Gerald Durrell

A Velencei-tavat északról körülölelő Velencei-hegység legkeletibb szeglete a Nadap és Pázmánd között emelkedő Csúcsos-hegy. Az M7-es autópályáról Nadap községtől északkeletre megpillantható kúp már nem tartozik a 300 millió éves ókori gránit-hegységhez, mivel a harmadidőszaki andezit áttörte a gránitot, megszilárdulva geológiailag is változatosabbá téve a területet.

A vulkáni kúp szoknyáján szőlők és zártkertek sorjáznak, feljebb bozontos tölgyes koronázza. A 268 méter magas hegyről pompás kilátás nyílik a tóra, tiszta időben még a Budai-hegységig is ellátni. Aki pedig kutakodó szemmel jár, még ritka növény- és állatfajokkal is találkozhat.

A kíváncsiság engem is hajtott. Kardos Dorottyával, a fehérvári Teleki Blanka Gimnázium tanulóival együtt jártunk a helyszínen. Hamar feltűnt, hogy a Csúcsos-hegy lábára körös-körül löszbetelepülésekkel tarkított lejtőtörmelék borul. A geológiai felépítésnek köszönhetően a hegy növényvilágai is változatosak.

Szikla- és pusztagyep már csak a hegycsúcs közelében a meredek nyugati oldalán található. E területet már kora áprilistól sok virág színesíti. A tavaszi nap első sugaraira bontja virágát a védett *tavaszi hérics* és a közönségesebb *fürtös gyöngyike*. Nem sokkal utánuk nyílik a *budai imola* és a *selymes boglárka*, majd *tarka nőszirm* sárgállik a réten. A cseres-tölgyes galagonyával szegélyezett tisztásain nyílik a védett *fekete kökörcsin* és az *apró nőszirm*.

Májusban-júniusban *bozontos árvalányhaj*at lenget a szél, ősszel pedig sárga *vetővirág* bújik elő. A hegy déli lejtőin szőlők húzódnak fel hegyközepig. A keleti és az északi oldal csúcsi részét piros *madárbirs*, lejjebb *mezei juharral* elegyített *kocsánytalan tölgyes* borítja. Törmelékes gyepszintjén kora tavasszal *kisvirágú hunyor*, majd *odvas keltike* bújik elő. Az erdő szélén virít a szemet gyönyörködtető *bíboros kosbor*.

Az északi oldal alsó részére a múlt század hatvanas éveiben *feketefenyőt* telepítettek, amely mostanra felkopaszodott. A hegy keleti lábánál szántóföldek húzódnak.

A Csúcsos-hegyen számos madárfaj talál otthonra, például *őzlapó*, *fekete harkály*, *fülemüle*, *tövisszúró gébics* és *lappantyú*. Nemezszer találkoztam a hegy felett köröző *hollóval* és *egerészölyvvel*.

A déli és nyugati lejtőkön a XVIII. századtól szőlőművelést folytattak. A kitelepítések után azonban a szőlőket parlagon hagyták, és a löszbe fűrt pincék nagy része beomlott vagy omladozik. Ezek az üregek mégsem üresek, a *kockás* és *erdei sikló*k telelőhelyei. Az egyik pince hátsó falában *róka*vár bejárataira, míg a kőfal részében rozsdafarkú fészkeire bukkan-

1

2

3

1. A Velencei-hegység egyik legfiatalabb tagja a Csúcsos-hegy
2. A tájrombolás szembetűnő KARDOS DOROTTYA felvételei
3. Tarka fészkelő a gyurgyalag TURÓCZI TIBORC felvétele
4. Apró nőszirm A SZERZŐ felvétele

tam. A szőlőművelés emlékeit egy-egy szőlőtőke, szilva-, *vadkörte*- és *mandulafa* őrzi. Az utóbbi a *mókusok*nak kínál táplálékot. A gyepszinten többek között *ligeti zsálya* és *közönséges orbáncfű* él.

A hegy nyugati lábánál elterülő réten a XIX. századtól legeltetés folyt, amely 2002 és 2007 között szünetelt. Ennek következtében cserjésedés kezdődött. *Vadrózsa*, galagonya és tájidegen *ezüstfa* nőtt fel, ráadásul 2003-ban pedig illegális motocross- és kvadpályát alakítottak ki a legelőn és a hegy alján. A földmunkagépek nagy kárt okoztak az élővilágban.

A pálya az árvalányhaj termőhelyére is behatolt, és a durva beavatkozás következtében több növényfaj megirtult, mások kipusztultak. Jelenleg már hiába keressük a bozontos árvalányhaj, a *magyar szegfű* és az egész országban gyakori *borsos varjúháj* töveit. Sajnos, a motorosok egészen a hegycsúcsig felhajtának, veszélyeztetve a csúcs közelében élő védett növényeket. A pálya használói ellen az önkormányzat, de a rendőrség is tehetetlennek bizonyult.

Az utóbbi időben azonban kedvező fordulat történt. A megoldást a több okból is hasznos, újra meghonosodó legeltetés jelentheti. A juhász, de főleg kutyái állandó jelenlétének köszönhetően a pályát egyre kevesebben látogatják. A legelésző birkanyáj ürüléke eleség-raktár és bölcsőhely is, emiatt számottevően nőtt a rovarok száma. Ennek köszönhetően a hegygel szembeni löszfalban élő *gyurgyalagok* egyedszáma két év alatt mintegy megduplázódott.

Napjainkra a pálya területe körülbelül a felére zsugorodott, és az elhagyott utakat kezdi

4

visszahódítani a növényzet. Vizsgálataink szerint egyelőre csak gyomnövények, illetve a zavarást jól tűrő fajok jelentek meg, például *napraforgó kutyatej*, *cickafark* és *fürtös gyöngyike*. A terület azonban az őszi és tavaszi időszakban így is nagyobb odafigyelést igényel. Friss motor- és kvadnyomokkal, sajnos, még május elején is találkoztam.

Remélhetőleg a legeltetés, valamint a kialakulóban levő lakossági összefogás Gerald Durrell szavaira utalva segít „befoltozni a pókhálón tépett lyukakat”. A helyi önkormányzat azzal segíthetne sokat, ha egyengetné a védettséghez vezető utat, ezáltal még sokáig gyönyörködhetnénk a hegy környezeti értékeiben.

TÓTH ZSUZSANNA,

Chernel István Általános Iskola és Gimnázium (Agárd)

A 2010. évi Herman Ottó-verseny díjazott kiselőadása